

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Selenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. — Uradne ure za stranke so od 10. do 12. dopoldne in od 4. do 7. popoldne vsak dan razen nedelj in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROCNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Oggersko in Bosno K 10:40, polletna K 5:20, četrletna K 2:60, mesečna K — 90; za Nemčijo celoletno K 12—; za : : ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 14— : : :

Glasilo slovenskega delovnega ljudstva.

UPRAVNIŠTVO se nahaja v Selenburgovi ulici št. 6, II. nadstropje, in uraduje za stranke vsak delavnik od 9. do 12. dopoldne in od 4. do 7. zvečer.

Inserati: enostopna petletna 30 vin., pogojen prostor, poslana : : : in reklame 40 vin. — Inserate sprejema upravništvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo

Reklamacije lista so poštne proste.

Stev. 856.

V Ljubljani, v sredo dne 22. julija 1914.

Leto IV.

Policijska strahovlada na Hrvaškem.

Zagreb, sredi julija.

Hrvaška je avtonomna dežela. Nešteto krat smo že slišali, da bi bili drugi, številnejši, bogatejši, gospodarsko in vsled tega tudi kulturno razvitejši narodi srečni, ako bi uživali toliko pravic in toliko svobode kolikor Hrvati. Zlasti Čehi so nas radi zavidali zaradi naše slavne politične avtonomije, in celo to je bilo že čitati, da bi bili Čehi popolnoma zadovoljni, če bi dosegli tak položaj in tako razmerje do skupne države, kakršno ima Hrvaška do Ogrske.

Tako sodi meščanska politična kratkovidnost, ki išče v oblikah rešitve velikih vprašanj modernih narodov in misli, da je posoda več od vsebine. Hrvaška pa je klasičen vzor take politične hiše, ki ima lepo fasado, ponosne risalite, prijazne balkončke, bahave napise, v notranjosti pa je — ječa. Razmerje med Hrvaško in Ogrsko prinaša prvi različni škodo; tudi med Hrvaško in celotno monarhijo ni vse tako, kakor bi se želeli vsaj napredni ljudje. Ali v notranjih zadevah smo avtonomni. Svojega bana imamo, svoj sabor, svoj odsek za notranje zadeve pri deželni vladi, Hrvata za bana, Hrvata za predsednika notranjega oddelka — tukaj bi se torej moral pokazati blagoslov avtonomije, tukaj bi morale cveteti naše rože.

V resnici so notranje zadeve naša najhujša rana. Kruh, ki nam ga režejo domačini, je najgorenješi, infamije, ki si jih dovoljujejo — in doslej smo dovoljevali — najvišji avtonomni organi, kriče bolj od vseh drugih; naši domači udarci so bolj skeleči od onih, ki jih dobivamo iz Pešte in z Dunaja.

Afera sodruga Jurja Demetroviča je v tem oziru tako poučna, da bi resni politiki ob njej lahko študirali »blagodat« avtonomije brez prave demokratične podlage.

Sodrug Juraj Demetrovič je član glavnega odbora hrvaške socialne demokracije, stoji na vodilnem mestu svoje stranke, je glavni urednik »Slobodne Riječi«, v Zagrebu živi že sedem let, ima tukaj svojo družino in svojo hišo; zdaj pa je nenadoma na deest let izgnan iz Zagreba, ne da bi bil obsojen zaradi kakršnegakoli zločina. Izgnan je za famozni šef zagrebske policije Mraovič, o katerem pravi ban Skerlec, da je njegov prijatelj, kar pa prav nič ne izpreminja dejstva, da ima omenjeni gospod Mraovič na sebi vse znake lahkomumnega pustolovca in brezvestnega silnika.

In zdaj visi sodrug Demetrovič takorekoč med nebom in zemljo in od njega se zahteva čudež, kakršnega še ni izvršil ne človek ne duh. Na ukaz policista Mraoviča naj zapusti Zagreb za deset let; na povelje preiskovalnega sodnika naj ne poizkusi, da bi se le za ped gnil iz Zagreba. Človek bi mislil, da je v gledališču, kadar igrajo predpustno burko; pa ni v teatru, ampak v kulturni državi in kar igrajo, ni burka, ampak krvava resnica.

Pirčelo se je, kakor je znano, s frankovskimi tolovajstvi po atentatu na prestolonaslednika. Da je razbojniška drhal uživala protekcijo zagrebske policije, ni moglo ostati skrito nikomur, če je le imel dvoje zdravih oči v glavi. »Slobodna Riječ« je to povedala po svojih časnikarskih dolžnostih, in razume se, da zaradi tega nima gola palatijske policije in njenega famoznega šefa. Mraovič pa ima o policiji svoje posebne pojme, ki so bili razširjeni pred par stoletji, ko je država sploh veljala za policijsko institucijo; po teh pojmihi je policija nedotakljiva, dovoljena pa ji je vse. Njena volja je več od zakona, njeni nazori več od ustave, vsak policist je podoben turškemu paši iz Abdul Hamidovih časov, njih šef pa sultanu in kalifu samemu.

Ker »Slobodna Riječ« ni priznavala teh turških nazorov, je dobil Mraovič nervozen napad; v krogu svojih intimnih prijateljev je začel, da se ga bodo oni okrog »Slobodne Riječi« že se spominjali. Dejal pa je to tako, da je moralo priti socialnim demokratom do ušes, ker je mislil, da se bodo ustrašili njegove grožnje. Socialna demokratična glasilo je bilo naslikalo portret tega kurioznega policijskega šefa; ta slika pa je bila zanj tako neprijetna, da je moral — težkega srca! — tožiti »Slobodno Riječ«. Ali tožil je ni zaradi očitjanja dejstev, ki ga kompromitirajo, temveč po znani metodi zaradi par posameznih izrazov, ki so za stvar samo čisto postranskega pomena. V srcu pa ga je to grizlo in po vzoru vseh malih dušic je sklenil, da se maščuje.

Odtod izvira akcija proti sodrugu Demetroviču, katerega smatra kot glavnega urednika za vodjo boja proti policijski samopašnosti.

Najprej je bil aretiran Bornemissa. Četudi ni bilo za ta korak resnega vzroka, bi se v tem slučaju policija lahko izgovarjala vsaj s senco razloga. Bornemissa nima nobenega zločina na vesti, pač pa neko nepredvidnost, ki je pripisovati njegovi mladosti. Ko se je bil odpeljal iz Zagreba, je iz Švice pisal nekemu znanцу v Ameriko, da je zapustil Hrvaško zaradi Jukičevega atentata; skliceval se na to, je prosil od znanca pomoči, da more odpotovati v Ameriko. Prepis tega pisma je policija našla pri neki v vsakem drugem oziru brezuspešni hišni preiskavi pri Bornemissinem znanцу, ki se je bil medtem vrnil iz Amerike.

O tem, da bi bil Bornemissa, res kaj zapleten v Jukičev atentat, pač ni govora. Sodnijska preiskava je bila takrat tako obsežna in pedantična da niti najmanjša sokrivda ne bi bila mogla uiti inkvizitorski mreži. O Bornemissi je vedela obtožba, da je Jukiču vzel revolver in da mu ga ni več vrnil, kar bi eventualno lahko dokazovalo, da je hotel preprečiti atentat, ne pa da ga je pospeševal.

Ali v tistih časih je bil v nevarnosti vsakdo če je le poznal Jukiča. In tako bi bil že ta moment zadostoval, da bi človek zapustil Hrvaško. Če je Bornemissa Mastenu res pisal, da je bil zapleten v Jukičevo afero, je bilo na tem toliko resnice, da so poizkušali preiskavo tudi proti njemu, ampak brez uspeha. Mogoče da se je Bornemissa v svojem pismu nekoliko nepredvidno izrazil; mogoče tudi, da je hotel povečati Mastenovo zanimanje, misleč da dobi tako lože podporo za potovanje.

Ali kako prihaja Demetrovič v to zadevo? Na nekoliko čuden način. Namreč tako: Sodrug Demetrovič in Bukšeg sta v imenu »Slobodne Riječi« in glavnega odbora pisala politični organizaciji v Curihi, ko je bil Bornemissa že tam, da je zapustil Hrvaško zaradi političnih progov, in sta ga priporočila organizaciji.

Kaj je hudega v tem? — Za normalnega človeka nič; ali kakšna srednjeveška policija kuje že tudi iz tega zločin. Pa so skombinirali stvar tako: Bornemissa je bežal zaradi Jukičevega atentata, Demetrovič mu je pomagal bežati, torej je tudi Demetrovič Jukičev sokrivec. Na podlagi te fantazije so ga spravili v preiskovalni zapor.

Na omenjenem pismu je bil podpisan tudi sodrug Bukšeg. Če se da iz priporočila izvajati, da je Demetrovič skrivni zavratnega umorstva, bi moral ta sum zadeti tudi onega, ki je bil podpisan poleg njega. In Bukšeg se je čutil, da niso zaprli tudi njega. Toda razlaga je zelo enostavna. Bukšeg ni član uredništva »Slobodne Riječi«, njemu se nima Mraovič kaj maščevati, in zato je bil zaprt le Demetrovič.

Sedem dni je bil v preiskovalnem zaporu, potem je sodišče sklenilo, da se izpusti. To je znamenje, da sodišče tudi ne verjame v njegovo krivdo, zakaj človeka, ki je kriv političnega atentata, ne puščajo na Hrvaškem na svobodo. Preiskava se pač nadaljuje, in zato mu je bilo rečeno, da ne sme zapustiti Zagreba, ampak mora ostati na razpolago preiskovalnemu sodniku, da ga lahko zasliši, kadar se mu zdi potrebno.

Komaj je bil Demetrovič na prostem, ga je Mraovič že dal iskati. In ko ga je našel, ga je na podlagi Prügelpatenta obsodil na izgon iz Zagreba za deset let. Sodišče ga pušča na svobodo. Mraovič ga izganja! Zakaj za sodišče so veljavni predpisi. Mraovič se ravna po svoji volji. Pri sodišču je zakon, pri Mraoviču je strahovlada.

Razume se, da je sodrug Demetrovič vložil na vlado pritožbo, ki pa še ni rešena. Ali delavstva se je polastila nepopisna razburjenost, organizacije so se posvetovale o položaju in četudi še ni sklenjeno nič definitivnega, je vendar nadvse značilno, da prihaja iz njih vrst vse odločnejša zahteva, naj se razglašijo generalna štrajka. V ponedeljek večer pa je sklican na Pejačevićev trg velik ljudski shod, da protestira proti ponižekemu despotizmu.

Proletariat je razdražen, ker gre za eno njegovih najboljših glav; ali razdražen je tudi zaradi pomandranega načela »stavne svobode«. Resnično se je treba vprašati, kakšna je razlika med sedanjim položajem in med onim, ki je vladal pod komisariatom. Vrnila se je oblika ustavnosti, nikakor pa ne ustavnost. Policijske samovoljnosti so le krona vsega doseganega zaslepljanja in slepomišljenja. Ban in sabor — to so zunanosti; znotraj vlada absolutizem in terorizem kakor v dobi komisariata, in vsa naša avtonomija ni nič drugega kakor karikatura in ironija.

To je posledica tradicionalne meščanske politike na Hrvaškem. Ena stranka išče rešitve v tem, da se prikupe vladajočim v Budimpešti, druga teoretizira o državnem pravu in čaka, kdaj »sklene kralj direktno zvezo s Hrvaško«. Koalicija se klanja Tiszi, podpira Skerleca, prevzema odgovornost za vso vladno politiko, pa ne sme vladati; pravaši pa jo pridno obrekujejo, ščujejo proti Srbom, pa iščejo na Dunaju prage, ki bi jih mogli obklicati. Socialna demokracija pa je edina stranka v deželi, ki zahteva politične pravice za ljudstvo, dobro vedoča, da je to edina podlaga, na kateri se more zgraditi poslopje pravičnosti in svobode.

Služaj sodruga Demetroviča je tako škan-dalozen in kričec, da pomeni sam po sebi sramoto za našo policijo in za ves naš vladni si-

stem. Ali njegov pomen je veliko večji zaradi tega, ker se ne tiče le sodruga Demetroviča, tudi ne le socialno demokratične stranke, ampak označuje ves položaj v naši deželi, vso brezpravnost ljudstva, vso strahovlado, ki se šopiri kljub zakonom in ustavnosti.

Mraovič ni ostal pri prvem koraku. Medtem je izgnal tudi meščanskega, nacionalističnega pisatelja in časnikarja Milana Marjanoviča, izdajatelja »Narodnega Jedinstva«, in s tem je dal tudi meščanstvu občutiti svojo pest. Tako se je prav hitro potrdila trditev socialne demokracije, da je vsako protipravno strahovanje oblasti splošno nevarno.

Hrvaško so hoteli s Skerlecom »pomiriti«. Kakor je videti, se izvršuje to pomirjevanje zelo negativno. Le malo manjka, pa lahko zavrhši po deželi vihar, ki ga ni pričakoval ne Mraovič ne Skerlec. Kajti socialna demokracija se bojuje zakonito, dokler so nasprotniki na zakonitih tleh. Če pa nastopajo Mraoviči z očitno nezakonitostjo, se ne smejo čuditi, da se napadeno branijo s tistim orožjem, ki jim ga sami vsiljujejo. Skerlec je lahko vodil koalicijske žejne čez vodo, socialnih demokratov pa ne bo.

DR. OTO BAUER:

Draginja.

(Nadaljevanje.)

b) Kmetijstvo v Ameriki.

Prebivalstvo Zedinjenih držav je naraslo v zadnjih desetih letih za 16 milijonov. Ali le neznamen del prirastka je odpadel na kmetijstvo; največji del priseljencev se je obrnil k industriji in rudarstvu, trgovini in prometu. Od leta 1900. do 1910. je naraslo mestno prebivalstvo za 11.8 milijonov, kmetijsko prebivalstvo le za 4.1 milijonov. Med tem ko se je pomnožilo skupno prebivalstvo za 21 odstotkov, se je pomnožilo število farm le za 10.9 odstotkov, vse ozemlje farm za 4.8 odstotkov in obdelana zemlja pa farmah za 15.4 odstotkov. Do leta 1900. je naraslo število farm in se je razširjalo ozemlje farm hitreje nego prebivalstvo; sedaj pa močno zaostaja naraščanje kmetijskih obratov in razširitev kmetijskega ozemlja za naraščanjem prebivalstva. Silno napredovanje ameriške industrije je premagalo kmetijstvo v konkurenčnem boju za delovne moči.

Po podatkih kmetijskega urada je že vsa rodovitna zemlja posestno stanje; rodovitne zemlje, ki bi še ne imela gospodarja, ni več na razpolago. Vendar je pa še precejšen del okupirane zemlje neobdelan. Obdelovanje te zemlje je pa združeno s čimdalje večjimi stroški.

A tudi kmetijstvo na stari, že obdelani zemlji, zahteva vedno večje stroške. Mezde so narasle vsled pomanjkanja delovnih moči. Kmetje morajo vlagati vedno večji kapital (izpopolnjevanje strojev, večja uporaba umetnih in trgovskih gnojil itd.), da dobe iz zemlje več pridelka. Poleg tega je zemlja v vzhodnih državah že tako izčrpana, da je treba vpeljati izboljšano poljsko kolobarjenje. Med tem ko zastaja napredovanje ameriškega kmetijstva v širjavo, zahteva poglobitev produkcije na stari zemlji vedno večje produkcijske stroške.

Obenem se izpreminja razmerje med poljedelstvom in živinorejo. Po prostranih stepah zapadnih držav je vladalo doslej pašniško gospodarstvo. Govejo živino so imeli na stepnih pašnikih do 2. ali 3. leta, potem so jo odgnali na vzhod, kjer se je zedelila v krajih, ki producirajo večinoma koruzo. Sedaj pa prodira poljedelstvo proti zapadu. Melioracije omogočujejo poljedelstvo po stepnih pašnikih. Kjer ograde zemljo in kjer uporabljajo naseljenici vodo, tam preneha divja paša goveje živine. Omejitve pašnikov povzroča deloma omejitve živinoreje na splošno, deloma pa povzroča nadomestitev ekstenzivnega stepnega pašniškega gospodarstva z intenzivno živinorejo po hlevih in z zimsko krmitvijo, torej z izdatno večjimi stroški.

Posledica nazadovanja živinoreje po pašnikih je, da ne morejo živinorejci, ki so prej debelili stepno živino s koruzo, nič več kupovati po nizki ceni toliko živine kakor prej. Vzhodne države so zato prisiljene, da si same vzrede pitano živino. Da dobe za to potrebne travnike, omejujejo pridelovanje žita.

Posledice tega gibanja v kmetijstvu so sledeče:

1. Zemlja, zasejana z žitom, ne narašča mnogo. Sicer prodira poljedelstvo proti zapadu, zato pa omejujejo na vzhodu pridelovanje pšenice in koruze na korist pridobivanja krme. Ker pa potrebujejo Zedinjene države vsled svojega silnega naraščanja prebivalstva vedno več žita za lastne potrebe, imajo vedno manj žita za izvoz. To dejstvo kažejo naslednje številke:

	Pridelek pšenice v 1000 meterskih tonah	Izvoz pšenice
1901.	15.419	6397
1902.	22.099	6933
1903.	19.785	6028
1904.	18.832	3570
1905.	16.310	1319
1906.	20.461	2883
1907.	16.803	4349

1908.	21.709	4823
1909.	20.177	3374
1910.	18.753	1382

Medtem ko je znašal l. 1901. izvoz 41 odstotkov pridelka, je znašal naslednje leto le 31 odstotkov, l. 1909. le še 17 odstotkov in leta 1910. celo le 7 odstotkov. Zedinjene države, nekoč žitna zakladnica za ves svet, so postale velika industrijska država, ki potrebuje vedno večji del pridelka za lastno prebivalstvo. Veliki prebitki žita v Zedinjenih državah je bil eden od vzrokov, da so padale v letih sedemdesetih in osemdesetih cene na svetovnem trgu, a danes je usahnitev tega prebitka eden od vzrokov druginje.

2. Ne le, da pošiljajo Zedinjene države vedno manjši del svoje žetve na svetovni trg, temveč pošiljajo ta del tudi za vedno višje cene. Ceno žita določujejo produkcijski stroški na najmanj rodovitni zemlji; nižji produkcijski stroški na boljši zemlji ne vplivajo na ceno, temveč zagotove lastnikom te zemlje le diferencialno rento. Vsa boljša zemlja je pa že davno obsejana. Danes se razširja ameriško poljedelstvo proti zapadu, kjer je malo dežja. Zato pa so v teh krajih višji produkcijski stroški in obenem tudi višji transportni stroški; to pa povzroča naraščanje žitnih cen. Povprečna izvozna cena enega »bushla« (mernika) ameriške pšenice je bila l. 1895. 0.58 dolarjev, leta 1909. in 1910. 1.02 dolarjev in 1911 že 1.93 dolarjev!

3. Posledica razširitve poljedelstva v kraje, kjer je malo dežja, je nazadovanje živinoreje. Pomnožitev živinoreje ne gre več vzporedno z naraščanjem prebivalstva. Na 100 prebivalcev je odpadlo leta 1880. 79 glav goveje živine in 98 prašičev, leta 1912. 60 glav goveje živine in 60 prašičev. Zato nazaduje izvoz. L. 1905. je znašal izvoz goveje živine 567.000 glav, leta 1910. le 139.000 glav. Izvoz mesa in mle-karskih izdelkov je znašal:

1901.	829.2 milijonov mark
1905.	715.7 » » »
1910.	549.9 » » »

Živinoreja nazaduje na splošno, a obenem sta združena reja in pitanje z vedno večjimi stroški vsled omejitve stepnega pašniškega gospodarstva. Posledica je: hitro naraščanje cen vseh izdelkov živinoreje.

Minili so časi, ko so prihajali na svetovni trg veliki prebitki ameriškega poljedelstva in živinoreje, pridelani z izredno nizkimi produkcijskimi stroški. Druge dežele se pripravljajo, da stopijo na mesto, katero so nekoč zasedle Zedinjene države — mlade kolonijske dežele, ki razpolagajo še z neizmernimi planjavami deviške zemlje. Tako predvsem Kanada in Argentina. Ali razvoj teh dežel ne napreduje tako hitro, da bi zamogel odškodovati Evropo za nazadovanje prebitkov živil Zedinjenih držav. Res je, da se izliva vsako leto iz vzhodnih in južnih evropskih dežel velikanška reka ljudi v Ameriko. Ali le majhen del izseljenecv dobi kanadsko in argentinsko kmetijstvo; večino izseljenecv privlači nase industrija in rudarstvo Zedinjenih držav. Proces industrializacije obhema tudi evropske izseljence; »beg s kmetov« in »pomanjkanje ljudi« evropskega kmetijstva imata nasprotno sliko v tem, da ne dobe poljedelske kolonije onega števila kolonistov, ki je potrebno za naglo razširjanje poljedelstva, ker privlači nase severnoameriška industrija izseljence iz Evrope. Se težeje se pa razširja poljedelstvo, če ovirajo lastninske razmere naseljevanje kolonistov; tako v Argentini, kjer ovirajo latifundije hitrejšo obdelovanje zemlje.

c) Industrija in kmetijstvo.

Industrija se je razvila v zadnjih dveh desetletjih nenavadno hitro. Potreba po surovinah in živilih je silno narasla. Razvoj kmetijstva in živinoreje pa je zaostal za tem naraščanjem. To nerazmerje je eden od vzrokov druginje. Ker je zaostala kmetijska produkcija za potrebami industrijskih narodov so poskočile cene žita, krmil, bombaža, živine, kož in kožuho-vine, volne.

Da ne more dati kmetijstvo industrijskim narodom one množice surovin in živil, ki bi jo konsumirali, če bi bile cene neizpremenjene, to ni krivda pomanjkanja v naravi. Kmetijsko produkcijo sveta bi že ob današnjem stanju produkcijske in prometne tehnike lahko močno pomnožili. Ballo trdi, da bi lahko podvojili ozemlje za pridelovanje pšenice. Poleg tega bi lahko močno povišali pridelke enega hektarja v večjih produkcijskih ozemljih, kakor je to pokazalo primerjanje hektarskih pridelkov posameznih dežel. Razširitve kmetijske produkcije ne ovirajo neizpremenljive naravne, temveč socialne zapreke, ki se laho revolucionirajo.

Posledica privatne lastnine produkcijskih sredstev je anarhija kapitalistične produkcije. Družba prepušča kapitalistom izbero produkcijskih panog, v katere nalagajo svoj kapital in prepušča delavcem izbero pridukcijskih panog, v kateri uporabljajo svojo delovno silo. Anarhija v načinu produkcije vodi vedno in vedno k nesorazmerni produkciji. Tako je nagrmadilo svetovno gospodarstvo v zadnjih desetletjih kapital in delovne sile v mestih in industrijskih okrajih Evrope in Amerike, ne da bi se pobri-galo za to, če se razširja pridelovanje živil in

sirovin za te naraščajoče ljudske mase v enakem tempu. Iz naraščajočih cen na svetovnem trgu pa vidi, da ne sme družba nekaznovano pomnoževati števila vreten za bombaževino, ne da bi tudi razširila v enakem razmerju bombaževe masade, da ne sme kupičiti nekaznovano ljudskih mas v industrijskih mestih, če ne naraščata pridelovanje žita in živinoreja v enaki meri.

Draginja postavlja zato mednarodni socializem pred njegovo pravo nalogo: Oskrbeti ljudstvo vse, česar potrebuje, osvoboditi ljudstvo od uvidevnosti, gospodarske sile in pohlepa po dobičku zasebnikov: te dvigniti k nalogi za splošnost; vse, ki delajo, postaviti v službo organizirane družbe in jih razdeliti v poedine produkcijske panoge v takem razmerju, v kakršnem potrebuje družba njihovo delo.

(Dalje prih.)

Politični pregled.

== Klerikalna pšenica gre v Avstriji v klasje. Avstrijsko pravosodje se globoko klanja pred klerikalizmom. To je privedlo upravno sodišče tako daleč, da sedaj priznava — v popolnem nasprotju s prejšnjimi odločbami — da se sme porabljeni občinski denar za stavbe cerkva. Pri tem pa seveda ni moglo prezreti zakona, ki pravi, da ni noben državljani dolžan plačevati davke za namene vere, ki kateri se sam ne priznava. Ali upravno sodišče je našlo tudi tukaj izhod. Zavilo je stvar takole: Gradnja cerkva ne sem podpirati občina z denarjem za to, da bi bilo v kraju več cerkva, ampak podpirati sme gradbe iz drugih vzrokov. Vsled te teorije je razsodilo upravno sodišče v neki zadevi tako, da je lahko ponosno na svoj izrek pred vsem svetom. Stvar je zelo zanimiva. Občinski zastop vasi Treseer na južnem Tirolskem je sklenil, da podari 60.000 K za gradbo cerkve. Klerikalni kmetje so seveda dovolili to ogromno subvencijo. Proti sklepu se je pa pritožil neklerikalni občanar in v upravno sodišče je razveljavilo sklep občinskega zastopa. Upravno sodišče je dejalo: Za gradbo cerkva in bogoslužje se ne smejo porabljeni občinski davki, ker pravi zakon izrecno, da morajo nositi take izdatke katoliške župnijske občine. (Čeprav obstoji ta zakon že 40 let, še doslej nimamo v Avstriji verskih občin.) Ali klerikalni kmetje v Treseeru so po tej razsodbi »pogrnili« kako se lahko napravi, da je volk sit in koza vendarle cela. Še enkrat so sklenili, da izda občina 60.000 K za cerkev in so temu pristavili, da ni cerkev potrebna le za bogoslužje, temveč tudi za »javno zdravstvo« in za telesno varnost in končno tudi za »olepšavo in čast občine«. Proti temu sklepu se je zopet pritožil neklerikalni občanar na upravno sodišče, a sedaj je prišlo upravno sodišče do zaključka, da je sklep občinskega zastopa popolnoma pravičen. Upravno sodišče je razsodilo takole: Zakon sicer res pravi, da ne sme izdati občina ničesar za cerkev in bogoslužje, ali drugi sklep občine pravi, da ni namenjenih onih 60.000 K za bogoslužje, temveč za »olepšavo« vasi; to pa je vse kaj drugega. »Olepšavo« občine ne more nihče zabraniti občinskemu zastopu! To je pravosodje v Avstriji, kadar gre za »olepšavo« klerikalizma.

== Srbski ministrski predsednik Pašić o razmerju med Avstrijo in Srbijo. »Leipziger Neueste Nachrichten«, ki pomagajo prav zvesto avstrijskim bojnim kričarjem, prinašajo intervju s srbskim ministrskim predsednikom Pašićem. Pašić je dejal: »Mi ne bomo pričevali z nikomur prepira, a naj nas vendar enkrat puste pri miru in naj nas ne psujejo. Vsekakor ne bomo osamljeni, če nas napade kdo od velikih. Več malih je, ki morajo obračunati s tem velikim. Mi imamo dovolj boja s političnimi strastmi našega naroda in naših strank, tako da nima vlada časa nadzirati onostran mej one, ki se imenujejo Srbe ali one, ki bi se radi združili z nami. Tako smo navajeni tega, da zatirajo in sovražijo Srbe na Ogrskem, da se nad tem prav nič ne razburjamo. Mi se ne udeležujemo zarot, ampak vemo, da dela čas za nas.« Doslej ni še demantirala srbska vlada Pašičeve izjave, ki prav nič ne odgovarja načinu izjav ministrov na vodilnih mestih.

== Srbski vojaški begunci. Na Ogrsko je pribežalo pretečeni teden čez 100 srbskih vojaških beguncem. Vsi izjavljajo, da so ubežali za to, ker so ravnali oficirji z njimi tako kakor z živino. Gorka jedila so dobivali le vsaki četrtri dan.

== Na bolgarsko-romunski meji je prišlo do spopadov med mejnimi stražami. Bilo je tudi več mrtvih.

== Albanija. Vstaši so poslali v Drač obvestilo, da se hočejo pogajati z vsemi šestimi velesilami in sicer vabijo poslanike velesil na razgovor v Šijak. Razgovor bo v sredo popoldne.

Iz domačih krajev.

† Sodrugi Franc Habicht. Žrtev nesrečnih razmer je postal zaveden pristaša naše stranke, sodrugi Franc Habicht, nadspovednik južne železnice. V četrtek zvečer je legel na Viču na železniški tir pod brzovlak. Bil je takoj mrtev. Rojen je bil leta 1863. na Vrhniki. Njegov pogreb v soboto popoldne je pričal, kako velike simpatije je vžival nesrečni sodrugi Habicht med svojimi tovariši. Vrlenu bojevniku socialno demokratične stranke bodi blag spomin!

— Lump, lopov, ničvrednež itd... Sodrugi nam piše: V juniju sem opravil orožne vaje pri 7. topničarskem polku v Ljubljani. Nekega dne sem imel službo kot inšpekcijski podčastnik 2. divizije. Straža je imela tudi jetnika, katerega je smela dati je smela drugi dan jesti (ampak kakšna hrana je to!) in vsak dan ob 6. zvečer ga je morala dati v okove. Ono popoldne, ko sem imel službo, se javi jetnik pri inšpekcijskem častniku, da je bolan. Štirje možje (zakaj ne ves regiment s topovi) ga odpeljejo k polkovnemu zdravniku Pollaku od poljskega havbičnega regimenta št. 3, prišedšega iz Maribora, da ga preišče. Ali namesto, da bi

preiskal jetnika, ki se mu je brala bolezen že z obraza, je bruhnil nanj ploho najgrših psov, kakršne pristojajo kvečjemu žganijskim barabam, ne pa akademično izobraženemu človeku, ki je po vrh vsega tudi častnik. Takole je zdravil ta doktor bolnega vojaka: »Haderlump, lopov, ničvrednež, bojiš se železa, pa simularš bolezen, c. kr. vojak mora iti brez ugovora v železje, pa če krepaš. In zaradi takega lumpa me kličejo v nedeljo popoldne iz družbe... Jetnik je stal pred »gospodom« zdravnikom ves bleb in prepadel. Nato ga je preiskal in zaukazal sledeči recept: Takoj v okove, če se protivi, ga zvežite, pa če takoj crkne... Tako nam piše sodrugi, ki mu popolnoma zaupamo. Vprašamo slavno vojaško oblast: Ali so vojaki po njenem mnenju tudi ljudje ali so pa grizljivi psi, ki se jih ukrotili le z verigami? Ali dopušča vojaška oblast mirno, da govore zdravniki z vojniki tako zaničljivo in tako skrajno razžaljeno? Preprosti vojak, ki se ne more braniti, ni mrhovina, da bi mu lučal kdorkoli v obraz besede kakor lump, lopov, crkni, krepa! Nič čudnega, da je v avstrijski armadi toliko samomorov kakor v nobeni drugi armadi in da beže vojaški obvezanci čez meje. Velikanske žrtve, ki jih prinaša avstrijsko ljudstvo krvosesu militarizmu, so pač toliko vredne, da postopajo z ljudskimi sinovi pri vojakih vsaj človeško.

— Sodrugi Etbin Kristan je stavil na zadnji seji ljubljanskega občinstva sveta nujni predlog, da se urede plače onim mestnim paznikom in delavcem, ki opravljajo nočno službo pri pometanju ulic. Njegov predlog je bil takrat soglasno sprejet in je tudi že obrabil sadove. Magistratni gremij je na svoji seji v petek sklenil, da dobe pazniki, ki nadzorujejo pometanje ulic od treh do sedmih jutraj, za 1 K 50 vin. povišane dnevne plače, delavci pa za 40 vin.

— Za organizirane brezposelne delavce v Ljubljani. Magistratni gremij je sklenil na svoji zadnji seji, da dobe brezposelni organizirani delavci v mestni posredovalnici dela posredovanje brezplačno. Glede izplačevanja brezposelne podpore je določil magistrat po posredovanju sodruga Etbina Kristana, da se izplačuje podpora naknadno za čas od 30. maja dalje.

— Iz Abdere. Najemnik kopališča Kolezija je poslal magistratu prošnjo z mnogimi podpisi, da naj dovoli magistrat skupno kopanje moških in žensk v Koleziji. Magistratni gremij je odbil to prošnjo. Prošnjo sta podpirala samo obč. svetnika sodrugi Etbin Kristan in g. Pammer. Pri gospodih klerikalcih in liberalcih se je pokazala toliko hvaljena »naprednost« s tem, da so v lepem soglasju odbili prošnjo.

— Bravo, Jeglič! V sobotnem »Slovencu« priobčuje mestni šolski nadzornik, voditelj šole na Grabnu in občinski svetovalec g. Jeglič »Poslano«, v katerem pravi, da ga absolutno nič ne briga, kaj da piše »Zarja« o načinu vzgoje njegovih otrok in da bo že sam poskrbel, da bodo njegovi otroci pošteno katoličani in dobri državljani. Gospod Jeglič bi si bil lahko priljudil to opombo svoje »Priljubljenske« nad ubogimi otroci in bi raje enostavno dejal: Svoje otroke bom še nadalje pretepal po živinsko. Gospod Jeglič pa naj bo prepričan, da bomo njegovo nečloveško postopanje z lastnimi troci še nadalje zasledovali in povedali javnosti, da je oče, ki pravi o sebi, da je pošten katoličan in zvest državljani in ki privezuje otroke ponoči k postelji, namesto da bi jim privoščil potreben počitek, nezmerno okruten človek, kateremu bi ne smela biti izročena mladina.

— Slavno ljubljansko policijo opozarjamo, naj nekoliko bolje varuje koristi ljubljanskih trgovcev. Neznani zlikovci so namreč že trikrat potrgali plakate trdke Gritzner. Malo manj naj lovi ljubljanska policija »Veselsrbe« in naj bolje pazi na javni red.

— Vodovod v Šiški prevzame s 1. avgustom mestna občina ljubljanska, ki je plačala šišenski vodovodni zadrugi 31.000 K odškodnine. Od 1. avgusta dalje bo oddajala občina vodo po 24 vin. za kubični meter.

— Mesarji v Šiški bodo smeli še do konca letošnjega leta klati živino v lastnih klaynicah. — Živila, ki prihajajo na šišenski trg, bo pregledoval tržni nadzornik g. Ribnikar.

— Iz Sp. Šiške. Ljubljancani smo. Popisujejo nas; to je torej začetek. Upajmo, da po tem začetku še kaj drugega pride za našo zamernarjavo Šiško. Slabo znamenje je: Imenovanje g. Seidla za krajevnega načelnika. Z njim imamo slabe izkušnje. Pa — bomo videli. Malo »flajšterka« je bilo morebiti potreba; no, nismo tako hudobni, da bi tega ne pripoznali. Čakamo pa radovedno, kako se razvije naša »inkorporacija«. Voda bo že z avgustom cenejša, kar bo ugodno vplivalo.

— Jesenice. Sodrugi, ki nameravajo posetiti shod v Bistrici v Rožu, naznanjamo, da pojdemo v dveh partijah. Eni pojdemo preko »hriba« peš, drugi pa z vlakom. Več povedo s. Cugwitz, Marci in Ogris.

— Bistrica v Rožu. V nedeljo 26. t. m. pop. se vrši v Bistrici shod konsumentov Bistrice in celega Roža. Lokal naznanjajo plakati. Začetek shoda ob 2. pop. O dnevnem redu: »Važnost organizacije konsumentov v sedanjih dobi govori s. Anton Kristan iz Ljubljane. — Pridite vsi na shod!

— Hrastrnik. V nedeljo 26. t. m. ob 3. pop. bo velik javni ljudski shod z dnevnim redom: Politični položaj v Avstriji. Poroča sodrugi Et. Kristan. Sodrugi in sodružice, agitirajte za ta shod. Nihče naj ne manjka!

— Občni zbor okrajne bolniške blagajne v Gorici. Preteklo nedeljo se je vršil v navzočnosti 25 delegatov članov in 9 zastopnikov gospodarjev redni občni zbor okrajne bolniške blagajne v Gorici. Zbor je otvoril in vodil predsednik sodrugi Callini, ki je omenil v svojem poročilu, da je c. kr. namestništvo v Trstu z razpisom z dne 16. januarja 1914 št. V. III. 638/6 do 11 potrdilo izpremembo §§ 9 in 11 blagajniških pravil, sklenjeno na izrednem občnem

zboru dne 21. decembra 1913, glasom katere se odmera zavarovalnih prispevkov poviša od 4-25% na 4-50% in v podpora doba se poviša od 25 na 30 tednov. Zastopnik gospodarjev, dr. Karl Podgornik, ki je bil na zadnjem občnem zboru pooblaščen, da pregleda spise, tičočih se zgradbe novega blagajniškega poslopija, se je v svojem poročilu prav laskavo izrazil o poslovanju načelstva in stavbenega odseka ter zaključil svoje poročilo z zagotovilom, da se je ravnalo v tem oziru povsem vestno in pravilno, kar je največja pohvala za sedanjega upravo; za poročilo se mu je zahvalilo predsedstvo in vodstvo blagajne najiskrenejše. Mimogrede naj omenimo, da bodo dograjeni novi prostori, ki so se pričeli graditi v mesecu novembru lanskega leta, do 15. avgusta in da bo prve dni septembra t. l. slavnostna otvoritev. O tej stavbi, katere je ena izmed najlepših v Gorici, izpregovorimo kaj več o priliki. Poročilo so odobrili delegatje. Prav tako so tudi odobrili statistično in blagajniško poročilo in računski sklep in izkaz premoženja za leto 1913., brez debate in soglasno. Blagajna ima okolo 10 tisoč kron prebitka ter je s tem rezervni sklad narastel na 182 tisoč kron. Sledile so volitve v nadzorovalni odbor in v razsodišče. V nadzorovalni odbor so bili izvoljeni: Budigna Edvard, Francelli Dominik, Drašček Josip in Korsič Josip od strani delegatov članov; Gleščič Ivan in Mozečič Alojzij od strani zastopnikov gospodarjev. V razsodišče so bili izvoljeni: Cendeč Alojzij, Medvešček Josip in Delpin Franc od strani delegatov članov; Sokol Franc in Perko Franc od vseh prisotnih na občnem zboru.

— Narodno-klerikalna jeza. Gospa »Edinost« se jezi nad »Piccolom«, ki je objavil poročilo pekovskega združenega pomočniškega zbora, ki je bil kakor pravi »Edinost«, naperjen proti narodni krumirski organizaciji, kar pa ne odgovarja resnici. Pomočniški zbor je nastopil le proti pekovskim gospodarjem, katerim pa je omenjena krumirska organizacija zelo simpatična. Ali »Edinost« je tako malo poštena, da ne pove, da je bil oni pomočniški zbor, namenjen protestu proti splepom mojstrov, katerega so imeli pravico se udeležiti vsi tržaški pekovski delavci, ker so bili povabljeni, torej tudi »narodni krumirji«, ako jih je kaj, ampak niti z daljnogledom ni bilo videti nobenega. Samo govoriti o tržaških narodnih pekilih ne zadostuje, in če so, je bila njih sveta dolžnost, da se udeležijo onega zbora, kjer bi bili lahko zagovarjali svoje prijatelje gospodarje pred »napadi« socialnih demokratov. Preden se je dogodilo krumirstvo tržaških narodnih pekov v Pulju, je zahajal na združna pomočniška zborovanja gosp. Pečar v družbi nekaterih svojih mandelcev. Ampak sedaj ga ni vleklo, tla so bila prevročna, zato pa je raje šel na sokolsko slavnost na Opčino. Seveda, tam je bilo veliko bolj varno. — Tudi ljubljanski klerikalni »Slovenec« se pokazuje, da je precej dobro informiran o delovanju pekovskih delavcev v Trstu. Izvedel je še celo, v kakšnem jeziku vlagajo pekovski pomočniški odbor svoje vloge na obrtno oblast. To dokazuje, da ima »Slovenec« tudi pri rečenih oblastih svoje spicelne, ki go menda ravno tako dobri prijatelji tržaških pekovskih mojstrov, kakor oni gospodje, ki imajo svoj sedež na piazza Caserma. Pekovski delavci so zelo hvaležni informatorju klerikalnega glasila v Ljubljani, ker sedaj vsaj vedo, pri čem da so in se bodo znali za naprej ravnati in eventualno proti takim spicelnem, če bo treba, nastopiti. Kar se pa tiče jezika, ki se ga poslužuje pomočniški odbor napram eni ali pa drugi stranki, ki to odvdiho od slučajja ali pa predmeta, s katerim se pri raznih vlogah bavi, zato pa ni pomočniški odbor odgovoren ljubljanskemu »Slovencu« ali pa njegovemu informatorju v Trstu. Tudi če se tržaški pekovski delavci poslužujejo poleg slovenskega še italijanskega jezika, so še vedno boljši Slovenci, kot pa ljubljanski klerikalci, ki se, če le morejo, poslužujejo nemščine, ker se jim zdi slovenščina »pregmeja«.

— Obsojeni obrekovalci. »Železničar« poroča: Dva narodna junaka pred sodiščem. S. Josip Kopač ima res smolo s svojimi nasprotniki. Vsak hip čujemo, da ga je ta ali oni narodnjakovič oklal, seveda iz zasede, lepo na varnem, med svojimi. A če včasih, kadar je res potrebno, pokliče take poštenjakoviče na odgovornost pred sodišče, tedaj se mu pa pripeti, da se nima s kom boriti, ker so njegovi junaški nasprotniki zlezli pod klop. Tako sta stala dne 7. t. m. dva taka junaka pred sodiščem, Anton Petrovič, uradnik južne železnice iz Nabrežine, pred komenskim, in neizogibni in slavni naš Johann Škerjanc pred tržaškim sodiščem. Prvi je očital Kopaču, da je »največji lump socialistov, kar da dokaže s Cavo romano«, a drugi pa, da sta s Kristanom vred kradla in goljufala. Pri razpravi sta oba zlezla pod klop. Prvi se ni hotel ničesar spominjati, češ, da je bil vinjen in če je kaj rekel čez Kopača, da tega ni mislil nanj osebno, marveč le kot politika, a drugi se je izgovarjal, da je le nedolžno ponavljal Mrakove besede, za koje ne prevzema nobene odgovornosti. Za svojo nedolžnost je bil prvi kaznovan na 30 K globe ali 3 dni zapora in drugi na 20 K ali 2 dni zapora, oba tudi na plačilo pravnih stroškov.

— Pulj. V nedeljo 12. julija je priredila tukajšnja hrvaška narodna stranka javen shod z dnevnim redom: 1. Izid volitev in kaj nas uče rpetekel volitve; 2. Splošna, tajna in proporcionalna volilna pravica za deželni zbor in občine. O izidu volitev je poročal dr. Skaljer. Hrvatje imajo v novem deželnem zboru enako število poslancev kakor prej, pridobili so le na glasovih. Poročevalec je porabil to priliko in zabavljaj na istrsko socialno demokracijo, češ, da je brez glave. No, to nas prav nič boli, saj vemo, da izvira to zabavljanje le iz jeze, ker ne drve istrski socialisti za narodnjakovič čez drn in strn. Sicer je pa čudno, da se istrski reakcionarci vseh barv najbolj boje ravno te brezglave socialne demokracije. Potem je na-

Najnižja cena

je dobro blago kakršnega nudi prava domača eksportna trdka

F. Čuden

Ljubljana 53, Prešernova ul. 1.

Zanesljive ure, uhani, prstani, verižice i. t. d.

Zahtevajte cenik zaštonj in poštne prosto

Nizke cene! Solidna posredstva!

stopil na shodu predsednik istrske NDO, dr. Pederin, ki je utemeljeval potrebo splošne in enake proporcionalne volilne pravice za deželni zbor. Za občine se pa zdi temu delavskemu voditelju taka volilna pravica odveč in nepotrebna. Na Pederinovem poročilu je zanimivo to, da je ta mladi voditelj razkril precej nevednosti ali pa svoje demagoške namene. Seveda se lepo sliši, če grmi govornik: »Od novega deželnega zbora zahtevamo tako in tako volilno pravico.« In najdejo se vedno naivne duše, ki verujejo, da je deželni zbor v tem oziru vsemogočen. Dr. Pederin bi pa moral vedeti, da je pri preosnovi volilne pravice za deželne zbore najmerodajnejši faktor centralna vlada na Dunaju in državni zbor. Dokler se resno ne bavi državni zbor s tem vprašanjem za vse avstrijske dežele, toliko časa bodo vse volilne reforme za deželne zbore le krparija. Zakaj v deželnih zborih imajo povsod odločilno besedo zastopniki privilegiranih slojev, ki se boje demokratične volilne reforme kakor hudič križa. Vse reforme, ki so se doslej uvedle v deželnih zborih avstrijskih dežel, so šle le za tem, da utrdijo in povečajo moč vladajočih strank in slojev. Istrsko delavstvo prav nič ne hrepi po reformi, ki bi jo zasnovali naši šovinisti vseli barv. Navzoča poslanca Laginja in Cukon sta obljubila, da se bosta zavzemala v deželnem zboru za splošno in enako volilno pravico. Obenem je pa izjavil Laginja, da hrvaški nacionalisti sploh še nimajo programa, po katerem bodo delovali v deželnem zboru. Prepričani smo, da ga tudi nikdar ne bodo imeli, ampak da bodo »deležali« kakor naanes slučaj. Končno je povedal tudi Laginja, da je za Istru najbolje, če dobi zopet komisarjat. Sedaj tudi vemo, kam pes tace moli in koliko je vredna zahteva po splošni in enaki volilni pravici. Vse je le pesek v oči nezavednemu ljudstvu.

— En sam glas gre okoli o Kolinski kavni primesi: da je najboljši kavni pridaček, ki daje kavi izvrsten okus, prijeten vonj in lepo barvo. Zato jo naše gospodinje tako rade kupujejo in jo tudi drugje priporočajo. Zaradi svojih dobrih lastnosti se je Kolinska kavna primes priljubila v vseh krogih. Tudi zato jo imajo naše gospodinje rade, ker je pristno domače blago. Priporočamo prav topla izrečeno in pristno domačo Kolinsko kavno primes in Vas opozarjamo v vašem lastnem interesu, da zahtevate v prodajalni vedno izrečno samo ta kavni pridaček!

— Cirkus Charles, ki pride prav kmalu v Ljubljano, je sedaj v Trstu. »Edinost« piše o predstavah v cirkusu Charles: »Reči je treba, da je to res nekaj velikanskega. Cirkus ima prvovrstne moči in zasluži v polni meri splošno pohvalo.« Dalje piše »Edinost« o prihodu cirkusa v Trst: »Da je organizacija cirkusa Charles v resnici vzorna, o tem priča že dejstvo, da je imel ta cirkus zadnjo predstavo v Gorici predvčerajšnjem ob 4. pop., a že snoči ob pol osmih zvečer prvo predstavo v Trstu, vzlic temu, da šteje cirkus vsega skupaj kakih 300 oseb in preko 100 konj in poleg tega še preko 100 raznih zveri in divjih živali. Cirkus se je pripeljal z dvema vlakoma, vsak je imel po 100 voz.«

— Ljubezenski tlakomer, neprekosljiva veseloigra v treh delih, predvaja se danes v kinematografu »Ideal«. — Glavno vlogo igra Dorik Wixler, poznana iz »Rožnati šreveljček«. Tudi topot igra razposajenka, katero hoče ukrotiti nek simpatičen poročnik. Kako to izvede, nam kaže jasno »ljubezenski tlakomer«, ki prav občutno menja med dežjem in vetrom, jasno in oblačno, viharjem in solncem, dokler ne nastopi trajno lepo vreme.

IDRIJA.

— Gostinčar v Črnem vrhu. V nedeljo je imel poslanec Jos. Gostinčar v Črnem vrhu nad Idrijo javen shod, katerega se je udeležilo v dvorani gasilnega doma komaj sto ljudi vzlic temu, da je bil shod pri dopoldanski maši v cerkvi naznanjen. Predsedoval je shodu Filip Rudolf. Ko je Gostinčar obral vse slabosti liberalne in socialistične stranke ter okrcal frama-sonsko časopisje, ki je sokrivo umoral prestolonaslednika in podprl trditve s tem, da je nekega urednika »Slovenskega Naroda« srbski

Lahko delo
briljantno
plačilo pri
uporabi

Erdal
kreme za čevlje.

Danes ob pol 9.
koncert vojaške godbe.

Torek 21.
Sreda 22.
Četrtek 23.

Ljubezenski tlakomer,
Bučen smeh! neprekosljiva igra v 3 delih. **Bučen smeh!**

„KINO IDEAL“.

kr. Peter dekoriral, česar pripadniki drugih strank niso doživeli in s tem, da kdor misli, da se oni, kdor misli, da je mogoče vladati Avstriji brez Habsburžanov proketo moti, je prešel na poročilo dela v državnem in deželnem zboru. Državni zbor je sklenil dveletno vojaško službo za pešce in pridejo črnovrški fantje drugo leto že po dveh letih domu. O kaznih pri vojakih bo razsodilo civilno sodišče, kar doslej še ni bilo. Socialno zavarovanje se je v odseku z vsemi drugimi strankami odobrilo. Le socialna demokratija so bili proti, kar zopet jasno kaže, da niso prijatelji kmeta. Deželno gospodarstvo se vodi po krščanskih načelih v ljubezni do bližnjega in se je naložil davk samu velikim podjetjem na korist malih posestnikov. Uživanja na vino po 8 h ni velika in se drugače določiti ni mogla. Liberalci so nam pustili pajke v deželni blagajni, zato kriče, da m razmetavamo denar itd. Kdor ne veruje, da S. L. S. ne gospodari varčno v krščanskem znišlu, naj gre v Ljubljano k deželni odboru pa bo to videl. Na to se oglasi k besedi slučajno navzoč idrijski župan g. Straus ter z mirnimi besedami stvarno pojasni to, kar je Gostinčar vedoma ali nevedoma napačno poročal glede glasovanja soc. dem. poslancev. Pripomnil je tudi, da morejo krščanska načela veljati tudi za one, ki jih g. poslanec dobro pozna. Kratka in stvarna polemika sodruga Strausa je napravila na poslušalce jako dober vtisk in Gostinčar, dasi se je opravičeval in svoj govor zagovarjal, je končno potrdil, da je vse prav, kar je župan Straus povedal in shod je bil končan.

— Na c. kr. državni realki v Idriji je bil po izkazu izvestja v šolskem letu 1913—14 sledeči uspeh: Zavod je imel 150 učencev koncem leta in sicer 67 domačih, 18 iz okraja, 40 iz Kranjske, 19 iz Primorske, 2 iz Štajerske, 2 iz Češkega, 1 iz Rumunije in 1 iz Dalmacije. Če prštejemo k 67 učencem še 13 onih, ki niso v Idriji pristojni, pa biva jo v Idriji, potem jih je iz Idrije 80 in 70 od drugih. Z odliko so končali 3, z dobrim uspehom 101, s sposobnostjo 5, nesposobnih je 24, ponavljalni izpit ima 16 učencev, dodatni izpit pa 1.

— Šolsko leto c. kr. rud. ljudske šole v Idriji 1913—14 ima zopet zaznamovati en kulturni napredek. In sicer v tem, da je dobila ta šola v tem letu VIII. dekliški razred, ki postane s prihodnjim šolskim letom definitiven in se preseli v lastne prostore. Med občani, ki imajo otroke zlasti deklice, se opaža veliko zadovoljstvo in hvaležnost napram tistim, ki so premagali vse težkoče, katere so se stavile nasproti osmemu razredu. Kaj bi tudi ne bili hvaležni, saj sedaj bo šele dana prilika, da bodo nadarjena dekleta prišla brez posebnih stroškov do boljše izobrazbe. S tem jim je pa tudi odprta pot do boljše eksistence. Poleg tega pa je tudi šola sama na celi dobila precej dragocen ugled. Le žal, da ima ta šola, posebno na dekliškem oddelku nekatere učne moči, ki kot vzgojitelji otrok iz ljudstva zelo, zelo previško letajo, kar se ne opaža nikjer drugod, ne v mestih in ne na deželi. To dejstvo moramo konstatirati, ker pogrešamo v Idriji družabnega občevanja ne le med višjim uradnim in delavskim ljudstvom, ampak v prav isti meri tudi med učiteljskim osebom ženskega oddelka in delavstvom, in celo vkljub temu, da spoštujemo v Idriji delavstvo učitelstvo kot malo kje tako in se je za isto že v marsikaterem oziru uradno potegnili. Spominjamo se za nekoliko. Slučaj Pleskovič! Pleskoviča je za časa disciplinarne preiskave zapustila vsa inteligenca in njegovi politični somišljeniki, delavstvo pa je proti tej krivici, ki mu jo je hotel naprtiti rudn. erar s tem, da bi ga suspendirali ali pa vpokojili zaradi malenkosti, nastopilo javno na shodih, v mestnem zastopu in pri oblastvih. Istotako je bilo glede zboljšanja plač učitelstva v slučaju afere Sabec itd. Po našem mnenju ni le poklic učitelstva, da zadosti samo postavno določenim šolskim in službenim predpisom, ampak je učiti nleu izročen naraščaj tudi v javnem obnašanju in občevanju z vzgledom, da je razlika med človekom in človekom samo v službi, druga pa smo bratje, ki moramo svojega bližnjega, pa če je tudi majhen, spoštovati. Spoštovanje od zgoraj dol bo rodilo šele spoštovanje od spodaj navzgor in to bo najboljšo sredstvo zoper bolezen, ki jo krepe današnji družabni odnošaji višjih napram nižjim.

Vestnik organizacij.

Javen društveni shod bo v četrtek dne 23. t. m. točno ob 7. zvečer v gostilni »Reininghaus« v Sp. Šiški. Dnevni red jako važen. Delavci, udeležite se ga v polnem številu.

Polletni občni zbor podružnice lesnih delavcev bo v nedeljo dne 26. julija točno ob 9. dopoldne v vrtnem salonu gostilne pri »Levu«. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega

občnega zbora. 2. Poročila funkcionarjev. 3. O razmerah lesnih delavcev v Ljubljani (poročila sodrug Mrkvička z Dunaja). 4. Predlogi in nasveti. Mizariji! Udeležite se polnoštevno tega zbora.

ZVEZA DELAVSKIH DRUŠTEV ZA KRANJSKO, KOROŠKO, PRIMORSKO IN ŠTAJERSKO

sklicuje za dne 15. avgusta t. l. točno ob 9. dopoldne v hotel »Ilirija« v Kolodvorski ulici

redni občni zbor

Dnevni red: 1. Poročilo načelnikovo. 2. Poročilo tajnikovo in blagajnikovo. 3. Volitev odbora in nadzorstva. 4. Predlogi in nasveti. V znišlu § 10. zvezinih pravil vabimo vse podružnice, da se udeleže občnega zbora po svojih delegatih. Podružnice, ki imajo do 100 članov pošljejo enega delegata, za ostanke do 50 pa tudi enega. Troške za delegacije nosijo podružnice same.

Za Zvezino načelstvo:

Viktor Zore,
tajnik.

Ivan Milnar,
predsednik.

Umetnost in književnost.

Naši zapiski. Zadnja številka našega znanstvenega glasila je posvečena spomini sodruga Dermote. To številko je uredil sodrug dr. Lončar. Iz njegovega peresa je tudi prvi članek v tej številki. Po prečitaju tega članka šele vsak spozna, kako velika izguba je zadela našo stranko s smrtjo drja. Dermote. Za to številko so napisali tudi članke: Abditus, dr. Ivan Zmavc iz Prage, K. Schweiger, dr. Josip Ferfolja, Anton Kristan, dr. Vladimir Jelovšek iz Zagreba, profesor Jan Magiera iz Krakova in slavni češki pesnik Machar. Machar pravi o Dermoti: »Bil je izmed onih, ki jim je določeno po usodi, da korakajo na čelu. Ne z zastavo, marveč z bakljo. In takih je malo...« V prihodnjih številkah »Zarje« bomo priobčili iz te številke članka drja. Lončarja in Abdita. Ta številka »Naših Zapiskov« prinaša tudi sliko drja. Dermote. — Ponovno opozarjamo vse sodruge, da se naroče na »Naše Zapiske«. Uprava je v Gorici.

Milan Pugelj: Mimo ciljev. V založbi »Sl. ilustrovanega tednika« je izšel drugi zvezek knjižnice tega lista. Drugi zvezek prinaša 10 novel in črtic Milana Puglja. Čitatelja Pugljevih novel razveseli dejstvo, da ni Pugelj nikjer banalen, da ne gloda že stokrat obdelanih snovi in da pripoveduje z lehkoto in v lepem jeziku. Originalen je skozi in skozi, tako v zasnovi

Delavske zadruga za Trst, Istro in Furlanijo v Trstu

vpisana zadruga z omejenim poroštvom.

X. zadržno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečano blago:

Zadržna doba	1913-1914	1912-1913	stopnjevanje
julij	K 261.590-35	117.755-85	143.834-50
avgust	" 280.064-71	122.047-42	158.017-29
september	" 295.665-65	142.382-06	153.283-59
oktober	" 351.295-35	201.921-76	149.373-59
november	" 345.033-23	210.598-68	134.434-73
december	" 410.881-75	213.325-53	199.556-22
januar	" 384.812-27	201.433-93	183.378-34
februar	" 338.308-02	200.029-36	138.278-66
marec	" 393.516-60	263.489-12	130.027-48
april	" 406.034-85	247.248-25	158.786-60
maj	" 492.977-78	265.437-85	227.539-93
junij	" 393.447-13	250.563-45	142.883-68
	K 4263.591-69	2436.233-26	1827.358-43

Premikanje članstva:

Vpisanih udov do 30. junija 1914	10786
" " " 30. junija 1913	8056
Stopnjevanje v 11 mesecih	2731

Hranilni oddelek:

Stanje vlog do 30. junija 1914	K 559.641-72
" " " 30. junija 1913	310.966-58
Stopnjevanje v 12 mesecih	K 248.675-14
Od 1. julija 1914 do 30. junija 1914 razdelilo se je podpor v slučajih boleznj ter vdovam in sirotam umrlih članov K 17130-30.	
Od 1. julija 1913 do 30. junija 1914 se je izplačalo dividend K 40593-48.	

Izkupiček skladišča oblek:

(obsežen že v razgledu razpečanega blaga) od 1. julija do 30. junija 1914.

Oddelek konfekcija	K 182.265-71
Oddelek manufaktura	" 138.126-39
Oddelek obuvala	" 95.981-87
Oddelek pokrivala	" 41.387-94
Skupno	K 457.761-91

Trst, 30. junija 1913.

kakor tudi v slogu. Prav toplo priporočamo Pugljevo zbirko novel našim čitateljem. Knjižnica se naroča lahko pri upravnistvu »Slov. ilustrovanega tednika« v Ljubljani, pa tudi pri vseh knjigarnah.

Socialni in strokovni pregled.

* Stavka pri Tomanu končana. Pretečeno soboto se je končala po pettedenskem boju stavka s popolnim uspehom za organizacijo. V ponedeljek so pričeli z delom. Natančnejše poročilo sledi.

Odgovorni urednik: Ivan Tokan.

Izdaja in zalaga založba »Zarje«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Kmečko delavska gospodarska zadruga v Dobravljah na Goriškem

r. z. z. o. z.

Zadruga ima v svojih kleteh veliko množino dobrega in naravnega vina svojih zadržnikov. Za pristnost od zadruge prodanega vina se jamči.

Oddaja se v lastnih sodčih od 56 litrov naprej v vsaki množini. — Kdor kupi od nas enkrat, ostane nas stalen odjemalec.

Veleprima ogrska salama

5 kg kot vzorec v platno zaviti K 10-60 franko po povzetju razpošilja

FRIEDMAN HERMAN tvornica salam

Szatmar št. 202, Ogrsko.

== Reflektiram na stalne odjemalce. ==

Zahvala.

Ob bridkem udarcu prerane izgube našega ljubega soproga, oziroma očeta

Franca

se tem potom najtopleje zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancom, gg. kolegom ranjkega, preč. g. duhovnikom, kateri so spremljali pokojnika k zadnjemu počitku, vsem darovalcem krasnih vencev, kakor tudi g. govorniku za tolažilne besede pri predragi gomili ter izrekamo najtoplejšo zahvalo. Bog plačaj vsem obilno.

Žalujoča rodbina Habicht.

H. SUTTNER, Ljubljana 34, Mestni trg št. 25.

Samo!
K 4-10

Samo!
K 4-10

Najbogatejša zaloga vseh vrst kakor tudi največja izbira zlatnine in srebrnine po jako nizkih cenah.

Zahtevajte cenik, ki se razpošilja zastoni in poštne prosto.

Lastna protokolirana tovarna ur v Švici. Tovarniška znamka, IKO.

== Zastopstvo tovarne ur „ZENITH“ ==

Ugodno kupite! v specialni modni in športni trgovini za gospode in dečke

J. KETTE, Ljubljana
Franca Jožefa c. št 3

Klobuke
slamnike
čepice
kravate
srajce
dežnike
palice
i. t. d.

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

== Tovarna na Glincah pri Ljubljani. ==

Priporoča se sl. občinstvu za izvrševanje

portalna,
stavbena,
pohištvena
mizarska dela.

Prevzema kompletne oprave za

hotele,
kavarne, vile,
gostilne,
privatna stanovanja.

Izdeluje se v lastni najmodernejši opremljeni tovarni na Glincah in se jamči za solidno delo.

Proračune se določijo na zahtevo brezplačno in v najkrajšem času.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA v Ljubljani

Deniška gavatca 8.000.000 kron.

Stritarjeva ulica šte. 2.

Rezervni fondí okroglo 1.000.000 kron.

Poslovalnica I. c. kr. avstrijske državne razredne loterije.

Podružnice v Spljetu, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici in v Celju.

Sprejema vloge na knjižice in na tekoči račun ter jih obrestuje od dne vloge po čistih

4 1/2 %

Kupuje in prodaja srečke in vrednostne papirje vseh vrst po dnevnem kurzu.

B. Götzl

Krasne novosti spomladanskih in polletnih oblek, površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.

Brez konkurence!

Solidna postrežba.

Najnižje cene.

Ljubljana

Mestni trg št. 19.

Najboljši nakup vsakovrstnih modernih in trpežnih

čevljev

je v zalogi lastne tovarne

PETER KOZINA & K^o, Ljubljana na Bregu.

Cojzova hiša, poleg St. Jakobskega mostu.

(Varstvena znamka.)

Cena za gospode	K 14—, 17—, 20—.
" " dame	K 12—, 15—, 18—.
" " dečke ⁸⁶ / ₃₀	K 10—, 12—.
" " otroke	št. 22-25 26-28 29-31 32-35 K 5— 6— 7— 8—.

Garantirana kakovost po teh cenah.

Cenejše vrste od kron 1-50 naprej.

Dober tek

Je dobra stvar!
Zanemarjaj je nikar!

Dober tek

Imaš vsak dan, ako živiš

Želodčni likér „FLORIAN“ je pripravil tek in prebavo marsikomu, ki je zamašil ku-poval draga in neprijetna zdravila!

Naslov za naročila: „FLORIAN“, Ljubljana.

Postavno varovano.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratnike in v to svrhu spada-joče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné; Mestni trg 10.

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Ivan Jax in sin Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev

in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.

Ceniki se dobe zastoj in franko.

Pozor stavbeniki!

Pozor občinstvo!

Izgotovljene štedilnike

solidno domače delo, prodaja po jako nizkih cenah.

Rudolf Geyer, ključavničarski mojster, Ljubljana 4,
Cesta na Rudolfovo železnico šte. 10.

priporoča tudi vsa v stroko spa-dajoča dela, vrtno, stopniščne in balkonske ograje, rastli-njake itd., ter vsa popravila.

Deležni kapital K 80.000.

Rezervni skladi K 15.000.

Splošno kreditno društvo

registrirano zadruga z omejeno zavezo

: : v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 3. : :

Eskontuje: menice, de-vize, fakture. — Oskrbuje inkasso za svoje člane. — Daje predjume na vred-nostne papirje in blago v javnih skladiščih. Osebn: : : kredit. : : :

Denarne vloge sprejema v tekočem računu ali na vložne knjižice. — Vloženi denar obrestuje po 5% od dne vloge do dne dviga. — Rentni davek plača iz : : : svojega. : : :

Obratuje le s svojimi člani. Član postane, kdor vzame en opravični delež v znesku kron 20. Glavni delež pa kron 200. Zaveza enkratna: : omejena. Članov 700. : :

Živahna zveza z Ameriko; v vseh krajih Združenih držav ima svoje zastopnike — zato oskrbi lahko vse potrebne informacije iz teh krajev.

Za varčevanje ima

lične domače hranilnike.

Anton Bajec

vaznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon

samo pod Trančo poleg Cevljarskega mostu.

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

„SLAVIJA“

GENERALNI ZASTOP „SLAVIJE“ VZAJEMNO ZAVAROVALNE BANKE V LJUBLJANI.

VZAJEMNO ZAVAROVALNA BANKA V PRAGI,

ki je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji, se najtopleje priporoča ter vabi p. n. slovensko občinstvo, da sklepa zavarovalne pogodbe, posebno za življenje in proti požaru le pri njej. — BANKA „SLAVIJA“ ima posebno ugodne pogoje in prikladne načine za zavarovanje življenja. Njeni tarifi za preskrbljenost za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom, so najcenejši. Ona razdeljuje ves čist dobiček svojim članom. Zivljenske police banke „Slavije“ so neizpodbitne in nezapadle. Omočno podpira banka „Slavija“ narodna društva in organizacije, prispeva k narodnim dobrodelnim namenom in stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva. Ogromni rezervni fond K 60.780.726*18 jamčijo za popolno varnost. Čistega dobička je do sedaj izplačala svojim članom življenjskega oddelka nad K 3 milijonov Kapitalij in škod pa je do sedaj izplačala K 129.985.804*25 Vsa pojasnila daje ter cenike in razkazila razpošilja drage volje in poštine prosto

Pri nakupu različnega manufakturnega blaga se blagovolite obrniti na trdko

A. & E. Skaberné

Obstoji od l. 1883. Mestni trg 10. Obstoji od l. 1883.

Na debelo in drobno!

Izredno nizke cene.

Potniki

v severno in južno AMERIKO
se vozijo sedaj le po domači avstrijski progi

AVSTRO-AMERIKANA

Trst-Newyork, Buenos Aires-Rio de Janeiro

z najnovejšimi brzoparniki z dvema vrtnicama, električno razsvetljavo, brezžičnim bozjavom, na katerih je za vsakega potnika preskrbljeno, da dobi dovolj domače hrane z vinom, svež kruh, postelje, kopeli itd.

Odhod parnikov:

v sev. Ameriko vsako soboto, v južno Ameriko vsakih 14 dni.

Trst-New-York, vsako soboto.

Trst-Južna Amerika, vsakih 14 dni.

Trst-Kanada, vsak mesec.

Vsakovrstna pojasnila daje drage volje brezplačno pri glavni agenturi za Kranjsko, Stajersko in Koroško:

SIMON KMETETZ, Ljubljana,

Kolodvorska ulica šte. 26.